

УДК 342.95:614.2

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2020.4.14>

Андрій Олегович Подзіров,

Луцький міськрайонний суд Волинської області (суддя);

 <https://orcid.org/0000-0003-4101-9392>,

e-mail: andrii.podzirov@ukr.net

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «МЕДИЧНИЙ ТУРИЗМ»

Доведено перспективність розвитку медичного туризму в Україні. Здійснено аналіз понять «туризм» і «лікувально-оздоровчий туризм» виокремлено їх ознаки. Доведено доцільність розмежування поняття «лікувально-оздоровчий туризм» на «лікувальний» і «оздоровчий». Досліджено зміст поняття «медичний туризм», виокремлено його складові елементи. Сформульовано авторське визначення понять «оздоровчий туризм», «лікувальний туризм», «медичний туризм», визначено сферу їх правозастосування. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правових актів, які регламентують обіг медичних туристичних послуг (оздоровчих і лікувальних) в Україні.

Ключові слова: туризм, медичний туризм, оздоровчий туризм, лікувальний туризм, туристичні медичні послуги.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

В останні десятиліття динамічно зростає попит на медичні послуги, вартість і доступність яких у різних країнах світу є неоднаковою через низку чинників (географічне становище країни, стан розвитку економіки, демографічні, соціальні, національні особливості тощо). Так, у розвинених країнах світу останнім часом спостерігається тенденція до збільшення вартості медичного обслуговування та медичних послуг. Це стало проблемою не лише для пацієнтів, а й для їх роботодавців, соціальних фондів, страхових компаній тощо. Водночас щорічно зростає кількість заможних пацієнтів з економічно відстаючих держав світу, які незадоволені рівнем надання медичних послуг у власних країнах і прагнуть отримати висококваліфіковану медичну допомогу в інших. Крім того, в деяких країнах певні медичні послуги не надаються або ж для їх отримання потрібен значний час.

Учені К. Д. Діденко та В. Г. Жученко виділяють чотири основні спонукальні мотиви медичного туризму: нижча вартість лікування та діагностики в іншій країні, більш сучасні медичні технології за кордоном, висококваліфікована медична допомога і сервіс; часовий фактор (за довгого очікування медичного лікування у своїй країні) [1, с. 102].

Разом із безумовними вартісними та якісними перевагами медичного туризму, на думку М. П. Мальської та О. Ю. Бородуна, існує високий потенціал нереалізованих потреб осіб у медичній сфері внаслідок релігійних, соціальних або законодавчих обмежень під час проведення медичних процедур, які разом із часовим фактором стимулюють зростання попиту на послуги операторів ринку медичного туризму [2, с. 12].

Наведене вище сприяє активному розвитку так званого медичного туризму у світі. Зокрема, спостерігається щорічне збільшення попиту на медичні послуги (15–20 %) ¹. За оцінками міжнародних експертів, у найближчі 10 років на нього очікує зростання до 20 %, щороку 3–4 % населення планети їздитиме на лікування й оздоровлення до інших країн ². Особливо популярним медичний туризм став серед громадян Західної та Східної Європи, Ізраїлю і США. Майже 90 % медичних туристів обслуговують Бангкок, Індія, Сингапур, Таїланд, Швейцарія, Німеччина, Ізраїль і Великобританія ³.

Активно розвиває власну інфраструктуру Туреччина, Південна Корея, Білорусія, Польща. Так, Польщу відвідує щороку понад 400 тис. медичних туристів із-за кордону [3, с. 144], а Білорусію – 160 тис. ⁴

Щодо України, то у 2016 р. лікуватися до вітчизняних клінік приїхала 51 тис. медичних туристів, у 2017 р. ця цифра зросла до 53 тис., у 2018 р. показник становив уже 60 тис. ⁵, а в 2019 р. – 65 тис. ⁶

¹ Тернова С. Медичний туризм в Україні: можливості vs реальність // Ваше здоров'я : сайт. 23.09.2019. URL: <https://www.vz.kiev.ua/medychnyj-turyzm-v-ukrayini-mozhlyvosti-vs-realist/> (дата звернення: 17.12.2020).

² Медичний туризм в Україні потребує державної фінансової підтримки – експерти // Укрінформ : сайт. 05.07.2019. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2734682-eksperti-zaavlaut-pro-neobhidnist-derzavnogo-finansuvanna-medicnogo-turizmu.html> (дата звернення: 17.12.2020).

³ Сисоєнко І. Медичний туризм – стимул розвитку медицини та додаткові кошти в Україні! // LB.ua : сайт. 14.03.2016. URL: https://lb.ua/blog/iryna_sysoenko/330143_medichnyy_turizm-stimul_rozvitku.html (дата звернення: 17.12.2020).

⁴ Сисоєнко І. Як медичний туризм допоможе врятувати економіку України // Українська правда : сайт. 12.04.2016. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2016/04/12/210925/> (дата звернення: 17.12.2020).

⁵ Здоровий рух. Що і чому іноземці лікують в Україні // НВ : сайт. 04.08.2019. URL: <https://nv.ua/ukr/biz/markets/medichnyy-turizm-v-ukrayini-shcho-privablyuye-inozemciv-50035518.html> (дата звернення: 17.12.2020).

⁶ Тернова С. Медичний туризм в Україні: можливості vs реальність // Ваше здоров'я : сайт. 23.09.2019. URL: <https://www.vz.kiev.ua/medychnyj-turyzm-v-ukrayini-mozhlyvosti-vs-realist/> (дата звернення: 17.12.2020).

За підрахунками Української асоціації медичного туризму, у 2016 р. за кордон виїхало приблизно 120 тис. пацієнтів, у 2017 р. – 150 тис., а у 2018 р. – 160 тис.¹ Отже, виїзний медичний туризм набув більшої популярності на протигагу вїзному. Взагалі медичний туризм в Україні розвивається досить повільно через низку суб'єктивних і об'єктивних чинників.

Як слушно зазначають Н. М. Удовиченко та О. А. Мельниченко, проблематика розвитку медичного туризму порівняно нова для вітчизняної науки, а тому відсутнім є усталений понятійний апарат і наявне використання споріднених термінів «медичний», «лікувальний», «лікувально-оздоровчий» туризм [4].

Важливим чинником уповільнення розвитку медичного туризму в Україні є недосконала нормативно-правова база, що регламентує правовідносини у сфері обігу медичних туристичних послуг в Україні, яка потребує розвитку та вдосконалення.

Стан дослідження проблеми

Незважаючи на те, що медичний туризм є перспективним джерелом поповнення бюджету країни і створення додаткових робочих місць (світовий ринок медичного туризму експерти оцінюють у 439 млрд дол.², щорічно бюджет Туреччини отримує близько 2,5 млрд дол., бюджет Індії – 1,9 млрд дол., бюджет Південної Кореї – 4 млн дол.³, бюджет України – близько 125 млн дол.⁴), наукові пошуки в цій сфері не набули активного розвитку.

Варто згадати праці вітчизняних учених економіко-географічного напрямку К. Д. Діденко і В. Г. Жученко [1], М. П. Мальської і О. Ю. Бородуна [2], М. Ю. Поворозник [5], А. А. Романової [6], Л. І. Гальків, Л. В. Галаз [7], які здійснили аналіз сучасного стану розвитку медичного туризму в Україні та визначили перспективи його подальшого розвитку; А. І. Гальків, Г. П. Шуки, Е. Мазурик, які

¹ Рябова С. Пацієнт на експорт: до яких країн їдуть лікуватися українці // Mind : сайт. 24.04.2019. URL: <https://mind.ua/publications/20196411-rasient-na-eksport-do-yakih-krayin-yidut-likuvatisya-ukrayinci> (дата звернення: 17.12.2020).

² Медичний туризм в Україні потребує державної фінансової підтримки – експерти // Укрінформ : сайт. 05.07.219. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2734682-eksperti-zaavlaut-pro-neobhidnist-derzavnogo-finansuvanna-medicnogo-turizmu.html> (дата звернення: 17.12.2020).

³ Сисоенко І. Як медичний туризм допоможе врятувати економіку України // Українська правда : сайт. 12.04.2016. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2016/04/12/210925/> (дата звернення: 17.12.2020).

⁴ Сисоенко І. Медичний туризм – стимул розвитку медицини та додаткові кошти в Україну! // LB.ua : сайт. 14.03.2016. URL: https://lb.ua/blog/iryna_sysoenko/330143_medichniy_turizm-stimul_rozvitku.html (дата звернення: 17.12.2020).

проаналізували розвиток медичного туризму в Польщі із статистичного та управлінського ракурсу [3]. Медичний туризм став перспективним напрямком наукових пошуків таких зарубіжних учених, як М. D. Horowitz, С. A. Jones [8], А. P. Lubowiecki-Vikuk [9], А. Malkowski [10], М. Rutkowska, J. Haczyński [11], А. Wiśniewska [12] та інших.

Водночас відсутні наукові праці учених-правників, присвячені визначенню змісту поняття «медичний туризм», використанню його в подальшій нормотворчій діяльності та виокремленню перспективних напрямків розвитку нормативно-правової бази медичного туризму в Україні.

Мета і завдання дослідження

Метою дослідження є аналіз теоретико-правових підходів до визначення змісту поняття «медичний туризм» і визначення перспектив його застосування у вітчизняному законодавстві, що регламентує обіг туристичних медичних послуг, а також розробка пропозицій щодо вдосконалення такого законодавства.

Для досягнення мети необхідно вирішити такі *завдання*: здійснити аналіз теоретико-правових підходів до визначення змісту поняття «медичний туризм», виокремити його складові елементи, сформулювати авторське визначення понять «оздоровчий туризм», «лікувальний туризм», «медичний туризм», визначити сферу їх правозастосування та надати пропозиції щодо вдосконалення законодавства, яке регламентує обіг таких послуг в Україні.

Наукова новизна дослідження

У статті на підставі останніх теоретико-правових досліджень здійснено розмежування понять «оздоровчий туризм», «лікувальний туризм», «медичний туризм», виокремлено елементи таких понять, сформульовано авторське визначення цих понять, розроблено конкретні пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правових актів, які регламентують обіг туристичних медичних послуг в Україні.

Виклад основного матеріалу

Початок активного розвитку комерційної активності у сфері медичних послуг з виїздом за межі національних держав припадає на кінець ХІХ – початок ХХ ст., власне саме цей період і є початком розвитку медичної туристичної індустрії.

В англомовній літературі для визначення спрямування туризму, орієнтованого на покращення здоров'я, існує термін «*health-related tourism*». У вітчизняній і зарубіжній літературі використовуються також терміни «медичний туризм», «оздоровчий туризм», «санаторно-курортний туризм», «лікувальний туризм», «велнес-туризм», «спа-туризм» тощо.

Проте змістове наповнення цих термінів часто є досить суперечливим і неоднозначним. Водночас спостерігається відсутність

офіційного тлумачення терміна, який би розкривав зміст і правову природу нового напрямку туризму.

У зв'язку із цим уважаємо за доцільне провести етимологічний аналіз понять «туризм» і «медичний туризм», «лікувально-оздоровчий туризм». Згідно з визначенням Всесвітньої туристичної організації туризм є похідним від французького «*tour*» (прогулянка, поїздка) і являє собою подорож у вільний час, один із видів активного відпочинку [13].

Закон України «Про туризм» визначає туризм як тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає¹.

Н. Ф. Реймерс розуміє туризм як будь-яку подорож з метою відпочинку і знайомства з новими регіонами та об'єктами [14, с. 123]. О. О. Бейдик визначає туризм як форму масового подорожування та відпочинку з метою ознайомлення з навколишнім середовищем, що характеризується екологічною, освітнянською та іншими функціями [15, с. 23]. На думку В. Ф. Кифяка, туризм є популярною формою організації відпочинку, проведення дозвілля, пізнання рідного краю, навколишнього середовища, знайомства з історією, культурою і традиціями певної країни [13]. О. М. Шуплат уважає, що «туризм – це різновид рекреації, який полягає у тимчасовому виїзді людини за межі постійного місця проживання у вільний час, пов'язаний з оздоровчими, пізнавальними, спортивними, культурно-розважальними та іншими цілями, але без заняття оплачуваною роботою у відвідуваному місці» [16]. Н. В. Фоменко трактує туризм «як сукупність відносин, зав'язків і явищ, які супроводжують поїздку і перебування людей в місцях, які не є місцями їх постійного або довгострокового проживання і не пов'язаних з їх трудовою діяльністю» [17, с. 89]. Австрійський юрист П. Бернекер визначає туризм як «сукупність взаємовідносин і послуг, пов'язаних з тимчасовою і добровільною зміною мандрівником місця проживання через некомерційні або непрофесійні причини»; подібне визначення запропоноване Міжнародною асоціацією наукових експертів у сфері туризму [18]. Виходячи з наведених понять туризму, можна виділити такі його ознаки: 1) це форма відпочинку, пов'язана із виїздом за межі постійного місця проживання; 2) не передбачає отримання прибутку під час туристичної подорожі; 3) має на меті оздоровчі, пізнавальні, спортивні, культурно-розважальні й інші цілі.

¹ Про туризм : Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр> (дата звернення: 17.12.2020).

Залежно від цілей туристичних подорожей законодавцем у ст. 4 Закону України «Про туризм» виокремлено культурно-пізнавальний, лікувально-оздоровчий, спортивний, релігійний, екологічний (зелений), сільський, підводний, гірський, пригодницький, мисливський, автомобільний, самодіяльний туризм¹. Отже, до видів туризму законодавець відносить лікувально-оздоровчий туризм. Однак зауважимо, що законодавець не розкриває змісту цього поняття, у зв'язку з чим виникає необхідність дослідження його змісту.

Лікувально-оздоровчий туризм тлумачать як масовий і популярний напрямок медичного туризму². Лікувально-оздоровчий туризм – це подорож до курортних місцевостей з метою оздоровлення та лікування. Мета лікувально-оздоровчого туризму – комплексне використання природних лікувальних факторів і рухової діяльності в лікувально-профілактичних цілях [19, с. 181].

На думку З. В. Поладі, лікувально-оздоровчий туризм поділяється на лікувальний, метою якого є власне лікування, терапія, реабілітація після захворювань, і профілактичний (велнес-туризм), спрямований на підтримку організму у здоровому стані та збереження балансу між фізичним і психологічним здоров'ям людини [20].

На думку М. П. Мальської та О. Ю. Бородуна, основною метою лікувально-оздоровчого туризму є лікування хвороб та інших відхилень від здорового стану організму [2, с. 8].

Лікувальний туризм здійснюється з метою зміцнення здоров'я та передбачає перебування в санаторно-курортних установах. Метою такого туризму є профілактика захворювань і відпочинок. Він характеризується більшою тривалістю подорожі, відвідуванням меншої кількості міст і більшою тривалістю перебування в одному місці, тобто поряд із проведенням дозвілля передбачає відпочинок [21].

Оздоровчий туризм, на думку вітчизняних учених М. П. Мальської та О. Ю. Бородуна, передбачає подорожі і відвідування курортів та інших закладів, що пропонують в основному оздоровчі послуги, які включають в себе широкий спектр програм – від терапевтичних до різноманітних фітнес- та релакс-програм. Учені наводять такі ознаки оздоровчого туризму: перебування за межами дому; оздоровлення як найважливіший мотив подорожі; відпочинок у спеціально організованих умовах [2, с. 9]. Тобто можна зробити висновок, що оздоровчий туризм орієнтований переважно на рекреаційно-туристичну інфраструктуру.

М. Й. Рутинський виокремлює такі ознаки лікувально-оздоровчого туризму: 1) перебування на будь-якому курорті, незалежно від

¹ Там само.

² Оздоровчий туризм // Вікіпедія : віл. енцикл. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Оздоровчий_туризм (дата звернення: 17.12.2020).

захворювань, повинно бути не менше трьох тижнів, інакше бажаного оздоровчого результату не досягнути; 2) лікування на курортах коштує дорого (цей вид туризму розрахований переважно на заможних клієнтів, звичайно орієнтованих не на стандартний набір медичних послуг, а на індивідуальну програму лікування); 3) на курорти їдуть люди старшої вікової групи, коли загострюються хронічні хвороби або ослаблений організм не може справлятися із щоденними стресами на роботі і в побуті. Відповідно ці туристи роблять вибір між курортами, що спеціалізуються на лікуванні конкретної хвороби, та курортами змішаного типу, які мають загальнозміцнювальний вплив на організм і сприяють відновленню сил [19, с. 182].

Виходячи з наведеного вище, можна зробити висновок, що поняття «лікувально-оздоровчий туризм» не має однозначного трактування. Утім, враховуючи мету, яку переслідують отримувачі такого роду медичних послуг, вважаємо за доцільне розмежувати поняття «оздоровчий туризм» і «лікувальний туризм».

На нашу думку, оздоровчий туризм поєднує дві складові – загальне оздоровлення організму і туристичні послуги (переважно культурно-розважальні, пізнавальні тощо). Відповідно лікувальний туризм має на меті переважно лікування і як другорядний чинник – туристичні послуги, що можуть надаватися на невеликій відстані від медичного закладу, де проходить лікування.

Отож основою розмежування є мета отримання послуг, їх обсяг і зміст.

На підставі проведеного дослідження сформулюємо авторське визначення поняття «оздоровчий туризм». Це – тимчасовий виїзд особи з місця проживання з метою загального оздоровлення, відпочинку й отримання культурно-розважальних, пізнавальних та інших туристичних послуг у санаторно-курортні заклади. Відповідно, лікувальний туризм – це тимчасовий виїзд особи з місця проживання з метою лікування в медичні заклади.

Що стосується використання терміна «медичний туризм», то, як зазначалося вище, це відносно новий напрямок туризму, активний розвиток якого припадає на ХХ ст., і саме в цей період його починають завзято використовувати вчені і практики. Так, В. З. Холявка, Х. С. Лешко, О. М. Мочульська й А. О. Кухтій розмежовують поняття «медичний туризм» і «лікувально-оздоровчий туризм» [22], але при цьому не наводять визначення досліджуваних понять і критерії такого розмежування.

Часто медичний туризм ототожнюють із оздоровчим. Однак між цими поняттями є суттєва різниця. Медичний туризм передбачає передусім отримання медичної допомоги для подолання цілком визначеної конкретної проблеми зі здоров'ям. У цьому контексті він тісно інтегрований із системою медичних закладів.

К. Д. Діденко і В. Г. Жученко вважають, що медичний туризм є видом господарської діяльності, спрямованої на надання послуг із діагностики, лікування та профілактики захворювань за межами країни проживання [1, с. 102]. На думку О. С. Смик, це діяльність, пов'язана з організацією медичного обслуговування пацієнтів далеко за межами місця їх постійного проживання. Причому пацієнти можуть їздити в медичні заклади як усередині країни (внутрішній медичний туризм), так і далеко за кордон (міжнародний медичний туризм) [23]. А. А. Федякин вважає, що медичний туризм – це вид туризму, спрямований на відновлення життєво важливих функцій людини і призначений для хворих і ослаблених людей [24, с. 59]; О. П. Богаченко – що це «вид туристичної діяльності, в основу якої покладено створення лікувальної, діагностичної, реабілітаційної, профілактичної, оздоровчої послуги для туриста, котрий перебуває за межами помешкання і переслідує мету відтворення власного здоров'я» [25, с. 147]; М. Й. Рутинський розуміє його як «подорож до курортних місцевостей з метою оздоровлення та лікування» [19, с. 181]; Н. М. Удовиченко та О. А. Мельниченко тлумачать його як вид туризму, що передбачає виїзд індивіда за межі населеного пункту, де той постійно проживає, задля отримання медичних послуг лікувального, діагностичного, реабілітаційного та профілактичного характеру [4].

Виходячи з наведеного вище, можна зробити висновок, що медичний туризм має спільні риси з лікувальним, оздоровчим, курортно-рекреаційним туризмом, але має також певні відмінності й особливості, а отже, становить самостійний напрямком туризму.

Отже, ознаками медичного туризму є: отримання медичної допомоги за межами місця проживання; спрямування на отримання визначеної медичної допомоги; неекстрене лікування гострих і хронічних захворювань або проведення медичних маніпуляцій.

Відтак, медичний туризм – це окремий напрямком туризму, який спрямований на отримання конкретно визначеної медичної допомоги та передбачає лікування гострих і хронічних захворювань або проведення медичних маніпуляцій за межами місця проживання.

Оскільки медичний туризм є перспективним напрямком розвитку вважаємо за доцільне розробити національну програму розвитку медичного туризму і передбачити кошти на її реалізацію. Також необхідно спростити «візовий режим» для медичних туристів, розробити алгоритм ліцензування для провайдерів медичного туризму, внести зміни до Податкового кодексу України, зменшивши оподаткування медичних закладів податком на додану вартість, створювати кластери медичного туризму шляхом взаємодії влади і бізнесу, активізувати державно-приватне партнерство в цій сфері.

Висновки

Виокремлено ознаки туризму, до яких віднесено: відповідну форму відпочинку, пов'язану з виїздом за межі постійного місця проживання; відсутність отримання прибутку під час туристичної подорожі; наявність мети, спрямованої на оздоровчі, пізнавальні, спортивні, культурно-розважальні й інші цілі.

Доведено доцільність розмежування поняття «лікувально-оздоровчий туризм» на «лікувальний» і «оздоровчий». Запропоновано внести зміни до ст. 1 Закону України «Про туризм», визначивши терміни «лікувальний туризм», «оздоровчий туризм», «медичний туризм».

Сформульовано авторське визначення поняття «оздоровчий туризм». Це – тимчасовий виїзд особи з місця проживання з метою загального оздоровлення, відпочинку й отримання культурно-розважальних, пізнавальних та інших туристичних послуг у санаторно-курортні заклади.

Сформульовано авторське визначення поняття «лікувальний туризм» – це тимчасовий виїзд особи з місця проживання з метою лікування в медичні заклади.

Сформульовано авторське визначення поняття «медичний туризм» – це окремий напрямок туризму, який спрямований на отримання конкретно визначеної медичної допомоги та передбачає лікування гострих і хронічних захворювань або проведення медичних маніпуляцій за межами місця проживання.

Розроблено пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правових актів, які регламентують обіг медичних туристичних послуг (оздоровчих і лікувальних) в Україні, а саме: Податкового кодексу України, Закону України «Про державно-приватне партнерство», Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», а також запропоновано розробити та затвердити Національну програму розвитку медичного туризму в Україні.

Перспективним напрямком подальших наукових досліджень є аналіз адміністративно-правового забезпечення медичного туризму в Україні.

Список бібліографічних посилань: 1. Діденко К. Д., Жученко В. Г. Медичний туризм в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 16, ч. 4. С. 101–105. 2. Мальська М. П., Бородун О. Ю. Медичний туризм: теорія та практика : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2018. 128 с. 3. Гальків А. І., Шука Г. П., Мазурик Е. Медичний туризм в Польщі: статистичний та управлінський ракурс. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2020. № 1, т. 4. С. 142–150. 4. Удовиченко Н. М., Удовиченко Н. М., Мельниченко О. А. Медичний туризм: сутність і види // Соціально-економічний і гуманітарний виміри розвитку торгівлі, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу : зб. тез доп.

Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. молодих учених, магістрантів і студентів (Харків, 23–24 берез. 2017 р.) / Харків. торговельно-економ. ін-т Київ. нац. торговельно-економ. ун-ту. Харків : РВВ ХТЕІ КНТЕУ, 2017. С. 185–186. **5.** Поворозник М. Ю. Міжнародний медичний туризм у формуванні глобального сегменту медичних послуг. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2017. № 2. С. 16–24. **6.** Романова А. А. Аналіз становлення і розвитку медичного туризму в Україні у контексті світового економічного простору. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2017. № 1. С. 62–68. **7.** Гальків А. І., Галаз Л. В., Денбіцька Й. Теоретичні засади та інституційне середовище розвитку медичного туризму в системі чинників попередження втрат людського капіталу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2019. № 4. С. 24–33. **8.** Horowitz M. D., Rosensweig J. A., Jones C. A. Medical Tourism: Globalization of the Healthcare Marketplace. *Medscape General Medicine*. 2007. No. 9 (4). URL: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2234298> (дата звернення: 17.12.2020). **9.** Lubowiecki-Vikuk A. P. Turystyka medyczna przejawem współczesnych trendów i tendencji w turystyce. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Ekonomiczne Problemy Usług*. 2012. Nr. 84. St. 553–568. **10.** Malkowski A. Turystyka medyczna w obszarach przygranicznych na przykładzie województwa Zachodniopomorskiego. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*. 2017. Nr. 487. St. 168–176. **11.** Rutkowska M., Haczyński J. Praktyczne aspekty reorganizacji placówki medycznej i wdrożenia procesu obsługi pacjenta zagranicznego na podstawie doświadczeń własnych. *Problemy Zarządzania*. 2017. Nr. 3 (69). St. 175–185. **12.** Wiśniewska A. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w turystyce medycznej w Polsce. *The Central European Journal of Social Sciences and Humanities*. 2018. No. 12 (56). Pp. 123–136. **13.** Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні : навч. посіб. Чернівці : Книги-XXI, 2003. 300 с. **14.** Реймерс Н. Ф. Природопользование : словарь-справочник. М. : Мысль, 1990. 468 с. **15.** Бейдик О. О. Словник-довідник з географії туризму, рекреаології та рекреаційної географії. Київ : Палітра, 1997. 86 с. **16.** Шуплат О. М. Формування поняття «туризм» у сучасній економічній науці. *Ефективна економіка*. 2015. № 12. <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4659> (дата звернення: 17.12.2020). **17.** Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Київ : Центр навч. літ., 2007. 312 с. **18.** Bernecker P. *Methods and Media of Tourist Publicity*. Vienna : Austrian National Tourist Office, 1961. 300 p. **19.** Рутинський М. Й. Лікувально-оздоровчий туризм: актуальні цілі та сучасні підходи до організації. *Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини*. 2012. Вип. 29, ч. 1. С. 178–188. **20.** Поладі З. В. Сутність та характерні риси лікувально-оздоровчого туризму // Теорія і практика сучасної науки : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернівці, 24–25 листоп. 2017 р.) : у 2 ч. Херсон : Гельветика, 2017. Ч. 1. С. 113–116. **21.** Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг : підручник. Київ : Знання, 2008. 661 с. **22.** Холявка В. З., Лешко Х. С., Мочульська О. М.,

Кухтій А. О. Сучасні аспекти, фактори впливу і перспективи розвитку медичного та лікувально-оздоровчого туризму в Україні. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я в Україні*. 2019. № 1 (79). С. 25–33.

23. Смик О. С. Сучасний стан та перспективи розвитку медичного туризму // Сучасні тенденції розвитку туризму : зб. тез доп. II Всеукр. наук.-практ. конф. / редкол.: Н. В. Федотова (гол. ред.) та ін. Миколаїв : МФ КНУКіМ, 2014. С. 77–80.

24. Федякин А. А. Теоретико-методические основы оздоровительного туризма : дис. ... д-ра пед. наук : 03.00.13. Майкоп, 2001. 317 с.

25. Богаченко О. П. Форми і способи розвитку лікувально-оздоровчого туризму у приморських місцевостях. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2014. Вип. 1. С. 144–149.

Надійшла до редколегії 21.12.2020

Podzirov A. O. Theoretical and Legal Approaches on Determining the Content of the Notion of “Health Tourism”

The author has proved the prospects of medical tourism development in Ukraine. The analysis of the concepts of “tourism” and “health tourism” has been carried out; their features have been singled out. The expediency of distinguishing the concept of “health tourism” on “medical” and “health” has been proved. It has been offered to amend the Art. 1 of the Law of Ukraine “On Tourism” by defining the terms of “medical tourism” and “health tourism”.

The content of the concept of “medical tourism” has been studied; its constituent elements have been singled out; the author’s definition of the concepts of “health tourism”, “medical tourism” has been formulated; the sphere of their law-enforcement has been defined.

The author has developed propositions to improve the regulatory acts regulating the circulation of medical tourist services (health and medical) in Ukraine, namely: the Tax Code of Ukraine, the Law of Ukraine “On Public and Private Partnership”, the Law of Ukraine “On Licensing of Economic Activities”. The author has also offered to develop and approve the National Program for the Development of Medical Tourism in Ukraine.

Key words: tourism, health tourism, wellness tourism, medical tourism, tourist medical services.

